

Commissiedebat **strategische keuzes bereikbaarheid**

2 april 2025

Kabinetstandpunt 'Bereikbaarheid op Peil' omarmd

Waardering

Provincies en gemeenten hebben veel waardering voor de richting die met het kabinetstandpunt 'Bereikbaarheid op Peil' wordt gekozen. Met de Mobiliteitsvisie en dit kabinetstandpunt wordt de omslag gemaakt van denken in termen van knelpunten op het wegennet naar denken (en handelen) in termen van bereikbaarheid van voorzieningen (winkels, scholen, ziekenhuizen, werk) voor burgers. Deze manier van denken en handelen zal beter aansluiten bij de beleving van de burger en meer recht doen aan bereikbaarheidsknelpunten in de regio.

Minstens zo belangrijk is dat met het voorgenomen kabinetstandpunt de discussie over bereikbaarheid wordt verbreed. Daarmee wordt onderkend dat de nabijheid van voorzieningen en de ruimtelijke ordening van grote invloed zijn op het realiseren van bereikbaarheidsdoelstellingen. Dat vergroot het handelingsperspectief en de mogelijkheid te kiezen voor kosteneffectieve oplossingen.

Ook in de uitwerking heeft het kabinet wat provincies en gemeenten betreft de goede toon gekozen. Het kabinet kiest *niet* voor (afdwingbare) normen op nationaal niveau. Die zijn voor gemeenten en provincies immers onwerkbaar. Met het bereikbaarheidspeil wordt het wél mogelijk de bereikbaarheid in verschillende regio's in beeld te brengen met een nationaal referentiekader. Zo zijn we veel beter in staat om de échte opgaves te signaleren voor de bereikbaarheid van zorg, banen, onderwijs en supermarkten én daarbij de ambities in de regionale ruimtelijke ontwikkeling mee te wegen. Het kabinet stelt bovendien terecht dat het adresseren van en acteren op deze opgaven een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van het Rijk en de medeoverheden.

Medeoverheden zijn dus positief over het kabinetstandpunt. We markeren dit echter als een eerste stap, en niet als eindpunt. Inhoudelijk zijn verdere ontwikkelingen nodig om dit beleid te vertalen naar concrete aanpak en maatregelen in de regio's. Hieronder gaan we daarop in. Voor het vervolgproces is het belangrijk dat alle departementen, ook bij de regionale uitwerking, aan tafel zitten, omdat het immers over veel meer gaat dan infrastructuur.

- *We steunen het kabinetstandpunt 'Bereikbaarheid op peil' zónder harde afdwingbare normen, en moedigen aan verder te gaan met de ontwikkeling van de bereikbaarheidsgedachte.*
- *We vragen ook in de regionale uitwerking alle betrokken departementen actief te laten participeren en medeverantwoordelijk te maken voor de integrale beleidskeuzes.*

Bereikbaarheid is ook nationaal beleid

Bereikbaarheid speelt een cruciale rol bij alle uitdagingen waarmee onze maatschappij wordt geconfronteerd, zoals de woningbouwopgave, de transitie in de landbouw, de stikstofproblematiek, de overgang naar een circulaire economie en de ruimtelijke opgaves. Het is daarom essentieel dat op nationaal niveau een duidelijk beeld wordt ontwikkeld welke ontwikkeling in de bereikbaarheid gewenst is, om te voorkomen dat de optelsom van bereikbaarheidsbeleid op regionaal niveau ongewenste consequenties heeft op nationaal niveau of later onverenigbaar blijkt met ander beleid.

In de Hoofdlijnennotitie voor de Mobiliteitsvisie is deze gedachtegang een belangrijk uitgangspunt. Provincies en gemeenten waarderen het kabinetsstandpunt positief, maar het is nog slechts een gedeeltelijke uitwerking van de Hoofdlijnennotitie.

Het kabinet werkt momenteel aan een **Nota Ruimte**, waarin strategische keuzes voor de ruimtelijke ontwikkeling worden vastgelegd, onder meer voor landbouw en natuur, een klimaatneutrale en circulaire samenleving, en levendige steden en regio's. Op dezelfde manier zou ook de bereikbaarheid in de Nota Ruimte moeten worden vastgelegd: welke bereikbaarheid past bij de ruimtelijke keuzes en wat is wel en niet mogelijk? Het is belangrijk dat de Nota Ruimte borgt dat de ruimtelijke ontwikkeling bijdraagt aan een zo groot mogelijke bereikbaarheid van voorzieningen, met modaliteiten die passen bij een evenwichtige ontwikkeling van Nederland.

- *We vragen om strategische keuzes die nodig zijn in het bereikbaarheidsbeleid onderdeel te maken van de Nota Ruimte.*

Het kabinet heeft 2,5 miljard beschikbaar gesteld voor de **ontsluiting en bereikbaarheid van nieuwe woningbouwgebieden**. Bij de verdeling van deze middelen wordt vooral gekeken naar snelheid van realisatie, hoeveelheid woningen en directe resultaten, terwijl het kabinetsstandpunt over bereikbaarheid vraagt om een bredere afweging van investeringen. De criteria focussen nu op het beste rendement (euro's per woning) en niet op zo goed mogelijke bereikbaarheid van voorzieningen voor de bewoners van de nieuwe woningen. Dit is een gemiste kans.

- *Hoe wordt het kabinetsstandpunt Bereikbaarheid op Peil meegenomen in de criteria voor de verdeling van de middelen voor ontsluiting van de nieuwe woningbouwgebieden?*

Help de medeoverheden met de juiste instrumenten

Om de bereikbaarheid in de regio te behouden of te verbeteren, is het nodig buiten de gebaande paden te denken en nieuw instrumentarium in te zetten. Dit kan bijvoorbeeld nodig zijn om belangrijke voorzieningen weer dicht bij de inwoners te krijgen, om het gebruik van juiste vervoerswijze op de juiste plek te realiseren, of om publieke mobiliteit te ontwikkelen. Provincies en gemeenten willen dat het kabinet openstaat voor hun behoeften en niet van tevoren bepaalt wat wel of niet kan.

- *Voor provincies en gemeentes is het van belang dat voorstellen van medeoverheden om de bereikbaarheid te verbeteren met een open blik worden bekeken en de haalbaarheid ervan wordt onderzocht.*

Bereikbaarheidspeil door ontwikkelen

Gemeenten en provincies hebben waardering voor het vele werk dat bij de voorbereiding van het kabinetsstandpunt is gedaan, in het bijzonder bij het inzichtelijk maken van bereikbaarheidsgegevens voor heel Nederland middels het Bereikbaarheidspeil. Het instrument verdient in onze optiek nog wel doorontwikkeling, op minstens twee punten:

1. Ook de kosten die aan een rit zijn verbonden zijn, bepalen - naast de reistijd - of de bereikbaarheid voor burgers op een acceptabel niveau is. Dit aspect dient daarom in het Bereikbaarheidspeil te worden meegenomen. Het vraagstuk van de vervoerarmoede is niet denkbeeldig.

2. Het is belangrijk rekening te houden met verschillende groepen in de samenleving en niet alleen vanuit gemiddelden te denken. Gemiddeld kan de bereikbaarheid in een gebied op orde zijn, maar dat hoeft dan niet het geval te zijn voor specifieke doelgroepen als jongeren, ouderen, reizigers zonder autobeschikbaarheid/ rijvaardigheid of specifieke inkomensgroepen. Het is wenselijk dat het Bereikbaarheids-peil de mogelijkheid biedt deze differentiatie wel aan te brengen.
- *Kan het bereikbaarheidspeil op genoemde punten worden doorontwikkeld zodat het nog beter aansluit bij de maatschappelijke opgaven en de beleving van de burger?*

Interprovinciaal Overleg

Vereniging van Nederlandse Gemeenten